

ОСОБЛИВОСТІ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджено особливості та сутність грошово-кредитної політики України. Окреслено еволюцію розвитку грошово-кредитного регулювання в Україні. Проаналізовано основні засади грошово-кредитної політики Національного банку України. Підкреслено мету грошово-кредитної політики України згідно з Конституцією України. Визначено сучасний стан грошово-кредитного ринку. Зазначено необхідність розвитку грошово-кредитної політики в сучасних умовах, а саме: ріст інфляції, девальвації гривні, збільшення грошової маси в обігу, скорочення золотовалютного резерву, ріст бюджетного дефіциту. Обґрунтовано вплив інструментів грошово-кредитного регулювання на розвиток вітчизняних банків та економіки в цілому. Обґрунтовано вплив золотовалютних резервів на стан економічний стан держави. Проаналізовано стан обсягу золотовалютних резервів за останні роки. Розглянуто динаміку облікової ставки України. Простежено зміну обсягу облікової ставки у відповідь на пандемію. Зазначено важливість аналізу інструментів грошово-кредитного регулювання в умовах пандемії та воєнного стану в Україні. Окреслено вплив обов'язкових резервів на грошово-кредитну політику. Зазначено неабиякий вплив грошової бази на стан економіки держави. Розглянуто динаміку відсотка річного приросту грошової бази в Україні. Визначено тенденції розвитку та сучасний стан грошово-кредитної політики України. Зазначено ключовий пріоритет монетарної політики – досягнення цінової стабільності. Перераховано принципи, з дотриманням яких проводиться грошово-кредитна політика в Україні. Описано основні напрями вдосконалення грошово-кредитної політики. У наш час дуже важко передбачити стан економіки в цілому, адже на це мають вплив такі події як пандемія та війна Росії проти України. Такий невизначений стан економіки нашої держави вимагає проведення ефективної грошово-кредитної політики. Адже основним пріоритетом монетарної політики України на сьогоднішній день – залишити економіку країни на належному рівні. Після наведених непередбачуваних подій є загроза кризи в економіці України, стрибок інфляції та багато інших негативних економічних явищ. Варто зазначити, що економічні наслідки війни в Україні відчують далеко за її межами. Навіть такі негативні події для нашої держави показують наскільки важливим є проведення ефективної монетарної політики. У дослідженні акцентовано увагу на важливості проведення ефективної грошово-кредитної політики в умовах кризи в економіці країни.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, грошова маса, інфляція, норма обов'язкового резервування, облікова ставка, управління грошово-кредитною політикою, Національний банк України, інструменти грошово-кредитної політики, монетарна база, напрями вдосконалення грошово-кредитної політики та грошово-кредитне регулювання.

Petyk Lyubov, Pylat Marta

Ivan Franko National University of Lviv

FEATURES AND MAIN DIRECTIONS MONEY-CREDIT POLICY IN UKRAINE

Summary. The article examines the features and essence of monetary policy of Ukraine. The evolution of the development of monetary regulation in Ukraine is outlined. The basic principles of monetary policy of the National Bank of Ukraine are analyzed. The purpose of Ukraine's monetary policy in accordance with the Constitution of Ukraine is emphasized. The current state of the money and credit market is determined. The need for the development of monetary policy in modern conditions, namely: rising inflation, devaluation of the hryvnia, increasing the money supply, reducing the gold and foreign exchange reserves, increasing the budget deficit. The influence of monetary regulation instruments on the development of domestic banks and the economy is substantiated. The influence of gold and foreign exchange reserves on the state of the economic state of the state is substantiated. The state of the volume of gold and foreign exchange reserves for the last years is analyzed. The dynamics of the discount rate of Ukraine is considered. A change in the discount rate in response to the pandemic was observed. The importance of the analysis of instruments of monetary regulation in the conditions of pandemic and martial law in Ukraine is noted. The impact of required reserves on monetary policy is outlined. The considerable influence of the monetary base on the state of the state's economy is noted. The dynamics of the percentage of annual growth of the monetary base in Ukraine is considered. The tendencies of development and the current state of the monetary policy of Ukraine are determined. The key priority of monetary policy is to achieve price stability. The principles according to which the monetary policy in Ukraine is conducted are listed. The main directions of improving monetary policy are described. Nowadays, it is very difficult to predict the state of the economy, as events such as the pandemic and Russia's war against Ukraine have an impact on this. Such an uncertain state of our country's economy requires an effective monetary policy. After all, the main priority of Ukraine's monetary policy today is to leave the country's economy at the proper level. Following these unforeseen events, there is a threat of crisis in Ukraine's economy, a jump in inflation and many other negative economic phenomena. It is worth noting that the economic consequences of the war in Ukraine will be felt far beyond its borders. Even such negative events for our country show how important it is to pursue an effective monetary policy. The study focuses on the importance of effective monetary policy in a crisis in the economy.

Keywords: monetary policy, money supply, inflation, reserve requirements, discount rate, monetary policy management, National Bank of Ukraine, monetary policy instruments, monetary base, areas of monetary policy improvement and monetary policy regulation.

Постановка проблеми. У сучасних умовах надзвичайно актуальним стає питання щодо проведення ефективної грошово-кредитної політики. Адже вона впливає на фінансовий стан держави та на розвиток економіки в цілому. На даному етапі розвитку нашої держави ми простежуємо такі проблеми, як ріст інфляції, девальвацію гривні, ріст бюджетного дефіциту, скорочення золотовалютного резерву, тому побудова ефективного грошово-кредитного регулювання є надзвичайно важливою. Прозорість грошово-кредитної політики України – основа розвитку економічних відносин. Пошук основних напрямів вдосконалення та дієвих інструментів монетарного регулювання спонукає до формування ефективної сучасної грошово-кредитної політики. Дослідження досвіду використання Національним банком України грошово-кредитної політики дає нам змогу простежити її ефективність і визначити шляхи вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень. Питання щодо розкриття сутності, особливостей реалізації грошово-кредитної політики та її впливу на економіку активно досліджувались вітчизняними та зарубіжними вченими. Серед них: Гриценко А.А., Даниленко А.І., Долан Е., Стельмах В.С., Мазур А.Г., Кубай О.Г., Мороз А.М., Савлук М.І., Михасюк М.Р., Фролов С.М. та інші. Вище-зазначені вчені зробили неабиякий внесок в розбудову сутності та концепції грошово-кредитної політики та основних напрямів вдосконалення. Слід зазначити, що подальшого розвитку потребують питання щодо оптимізації грошово-кредитної політики України в сучасних умовах. Варто врахувати такі чинники впливу, як: інфляція, нестабільна політична та соціально-економічна ситуація, девальвація гривні, нестабільність валютного курсу, зростання рівня недовіри до банківської системи тощо. Усе це доводить актуальність дослідження даної теми.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що сьогодні існує велика кількість вітчизняних та зарубіжних публікацій щодо грошово-кредитної політики, дана тема залишається не до кінця дослідженою. На сьогоднішній день не проаналізовано значення облікової ставки в умовах пандемії та воєнного стану в Україні. Недосконалим є вивчення проблеми побудови механізму монетарної політики та інструментів її реалізації. Це, у свою чергу, робить величезний вплив на розвиток економіки.

Мета статті полягає у визначенні сутності грошово-кредитної політики, основних напрямів її вдосконалення та уточненні сучасних тенденцій грошово-кредитної політики України.

Виклад основного матеріалу. Грошово-кредитна політика України є важливою складовою фінансової політики. Саме від ефективності проведення грошової політики залежить розвиток економіки в цілому фінансового ринку та забезпечення економічного зростання. Перш ніж зазначити основні напрями вдосконалення та шляхи оптимізації грошово-кредитної політики, визначимо сутність та основні інструменти монетарного регулювання. Реалізацією грошово-кредитної політики в Україні займається Національний банк України. Для розуміння економіч-

ної сутності грошово-кредитної політики варто чітко сформулювати її визначення, без якого неможливо уявити зміст системи монетарного регулювання.

В економічній літературі існує далеко не одне тлумачення грошово-кредитної політики. Законом України «Про Національний банк України» визначено, що «грошово-кредитна політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення цінової стабільності шляхом використання інструментів грошово-кредитної політики» [1]. Нерідко грошово-кредитну політику називають монетарною. Управління кількістю грошей в обігу дало їй змогу отримати таку назву.

У тлумачному словнику економіста за редакцією професора С.М. Гончарова грошово-кредитна політика визначається як сукупність заходів у сфері грошового обігу і кредитних відносин, які проводить держава з метою регулювання економічного росту, стримування інфляції, забезпечення зайнятості і збільшення платіжного балансу. Основні напрями грошово-кредитної політики визначаються вищими законодавчими органами країни, а реалізуються урядами, центральними банками разом з Міністерством фінансів України [2, с. 104].

Ключовим механізмом опосередкованого регулювання економіки та грошового обороту є грошово-кредитна політика. Вона зводиться до економічного регулювання через механізми зміни пропозиції (маси) грошей та їх ціни (процента) на грошовому ринку. Збільшення пропозиції грошей, за інших рівних умов, зумовлює зниження процента та зростання інвестицій, а також зростання платоспроможного попиту на ринках. Усе це на коротких часових інтервалах поживляє кон'юнктуру ринків і посилює стимули до розширення виробництва.

Залежно від напряму та темпів зміни пропозиції грошей і рівня процента розрізняють такі види грошово-кредитної політики:

- експансійна;
- рестрикційна.

За експансійної політики допускається неконтрольоване, довільне зростання пропозиції грошей, через що гроші стрімко «дешевіють». Наслідком такої політики неминуче стає інфляція, темпи якої швидко зростають, у зв'язку з чим її ще називають політикою інфляції.

За політики грошово-кредитної рестрикції допускається стрімке, не досить зважене скорочення пропозиції грошей, через що гроші стрімко «дорожчають», сукупний попит скорочується, провокуючи зниження рівня цін і падіння економічної активності. Цю політику називають політикою дефляції.

Цілі грошово-кредитної політики підрозділяються на три рівні: стратегічні, проміжні та поточні (тактичні). Таке розмаїття цілей можна пояснити опосередкованим характером регулятивного впливу на економіку грошово-кредитної політики.

Спочатку визначаються цілі регулювання безпосередньо у сфері реальної економіки. Ними можуть бути зміни динаміки економічного зростання (прискорення чи гальмування), зміни рівня зайнятості (підвищення чи зниження),

динаміка рівня цін (стабілізація, зниження чи збільшення), динаміка стану платіжного балансу (підтримання збалансованості, зміна дефіциту чи профіциту). Вибрані з цього переліку конкретні цілі називаються стратегічними для грошово-кредитної політики певного періоду.

Проміжними цілями можуть бути зміни позиції грошей, платоспроможного попиту та відповідне коригування кон'юнктури ринків.

В арсеналі центральних банків є широкий набір інструментів для досягнення проміжних цілей. Але кожний із них найбільш ефективно діє в певних умовах і щодо окремих проміжних цілей. Тому виникає проблема правильного вибору найефективніших інструментів. Вирішення цієї проблеми визначає третю групу цілей – поточних, або тактичних, спрямованих на вибір і застосування найефективніших монетарних інструментів. Досягнення поточних цілей – теж досить складне завдання, але виконання його перебуває виключно у сфері компетенції центрального банку.

Вищезазначену сутність та класифікацію грошово-кредитної політики дає нам М.І. Савлук [3, с. 149].

Система грошово-кредитного регулювання України за роки незалежності пройшла декілька етапів. Розглянемо еволюцію створення грошово-кредитної системи та проведення грошово-кредитної політики в Україні, яку умовно можна поділити на чотири етапи.

I етап (1991–1995 роки) – створення самостійної банківської і грошової систем України, організація внутрідержавних і міждержавних розрахунків, кредитна підтримка економіки, опрацювання механізмів валютного регулювання і банківського нагляду, запровадження практики міжбанківських розрахунків на кореспондентських засадах, реформування монетарного менеджменту і статистики, започаткування співпраці з міжнародними фінансовими організаціями (МВФ, СБ, ЄБРР).

II етап (1996–1999 роки) – проведення грошової реформи з уведенням в обіг національної грошової одиниці та використання на її основі ринкових елементів регулювання грошово-кредитного ринку.

III етап (2000–2007 роки) – подальший розвиток банківської системи і монетарних інструментів із регулювання грошово-кредитного ринку,

зорієнтованих на підтримку сталого економічного зростання та цінової стабільності.

IV етап (2008 – поточний час) – діяльність, спрямована на протидію фінансовій кризі і оздоровлення банківської системи [4, с. 37–38].

Загалом грошово-кредитна політика покликана стимулювати ділову активність і утруднювати економічне зростання при перегріві кон'юнктури. Об'єктами грошово-кредитної політики є: пропозиція грошей, ставка процента, валютний курс, швидкість обігу грошей, змінні грошового ринку тощо. Суб'єкти: центральний банк, міністерства фінансів, казначейства, органи нагляду за діяльністю банків і контролю за грошовим обігом тощо. Варто зазначити, що ключова роль у здійсненні грошово-кредитної політики належить центральному банку.

Грошово-кредитна політика проводиться за допомогою певних інструментів регулювання. Ці інструменти грошово-кредитного регулювання мають неабиякий вплив на монетарну політику держави. Кожен з цих інструментів має певну мету та регулюючі функції (таблиця 1) [5, с. 60–61].

Основною метою грошово-кредитної політики згідно з Конституцією країни є забезпечення стабільності національної грошової одиниці, що є основою для забезпечення стабільного економічного розвитку, зростання рівня зайнятості, підвищення доходів населення.

Золотовалютні резерви (скор. ЗВР, вони ж – міжнародні валютні резерви, вони ж – офіційні резервні активи) – зовнішні високоліквідні активи, що знаходяться під наглядом держави (Національного банку України та уряду України). Золотовалютні резерви (офіційні резервні активи) розраховуються в доларах США. Міжнародні валютні резерви НБУ подаються у вигляді монетарного золота, іноземної валюти та державних цінних паперів, деномінованих в цих валютах; туди можуть також включатися залишки на рахунках в міжнародних організаціях. Резерви можуть використовуватися для здійснення міжнародних розрахунків і платежів, покриття дефіциту платіжного балансу, стабілізації курсу національної валюти на міжнародних ринках, тощо.

Станом на 31 жовтня 2021 офіційні резервні активи України становили 29654,2 млн. доларів США, при цьому монетарне золото (якщо включати золоті депозити та золото в свопах) – лише

Таблиця 1

Інструменти	Мета	Регулюючі функції
Політика обов'язкових резервів	– збільшити контроль за ліквідністю установ банків для забезпечення здійснення поточних платежів – посилити залежність банків від рефінансування з боку НБУ	– регулювання грошової маси – вплив на динаміку грошової пропозиції – вплив на фінансовий результат банку – вплив на рівень мультиплікації депозитів
Політика рефінансування	– підтримання ліквідності банків – участь у процесі відтворення	– регулювання грошової пропозиції – збільшення масштабів кредитування
Процентна політика	– стримувати ріст інфляції – забезпечити стабільність гривні на валютному ринку – сприяти зростанню економіки шляхом низьких ставок на кредити	– регулювання рівня заощаджень та інвестицій – регулювання рівня ділової активності банків – вплив на рівень інфляції – вплив на ринок капіталів
Курсова політика	– забезпечення стабільності національної валюти	– регулювання динаміки валютного курсу, експорту та імпорту капіталу
Операції на відкритому ринку	– зміна величини та структури банківських ліквідних коштів	– регулювання ліквідності банку – збільшення обсягів рефінансування

Рис. 1. Золотовалютні резерви України

1542,4 млн. доларів (5,20% від загального обсягу резервів). Лівову ж частку міжнародних резервів України складають активи в конвертованих валютах (цінні папери, валюта і депозити). Співставимо золотовалютні резерви України, починаючи з 2015 року (рис. 1) [6].

Проаналізувавши дану діаграму, бачимо, що обсяг золотовалютних резервів значно зріс за період 2015–2021 рр. За цей період вони зросли на 16354,2 млн. дол. США.

Міжнародні резерви України зросли на 9% до рекорду за 9 років. На 1 вересня міжнародні резерви зросли на 9,2% до 31,6 млрд доларів, що є найвищим значенням за останні 9 років. Резерви зросли передусім завдяки надходженню коштів у сумі 1,93 млрд спеціальних прав запозичень (СПЗ) у межах загального розподілу від МВФ. До того ж на динаміку резервів вплинули операції НБУ на міжбанку. У серпні на міжбанківському валютному ринку пропозиція валюти перевищувала попит. Також на обсяг резервів вплинула переоцінка фінансових інструментів унаслідок зміни ринкової вартості та курсів валют. На даний момент поточний обсяг міжнародних резервів покриває 4,4 місяця майбутнього імпорту. Це є досить достатнім для виконання зобов'язань України та поточних операцій уряду й Національного банку [7].

Тепер розглянемо динаміку облікової ставки НБУ. Облікова ставка – один із головних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених і розміщених грошових коштів на відповідний період.

Облікова ставка показує, скільки коштують гроші в економіці. Якщо очікування щодо інфляції знижуються й прогноз щодо розвитку національної економіки є оптимістичним, центральний банк знижує облікову ставку, що сприяє здешевленню банківських кредитів та зниженню ставок за депозитами. Знижуючи облікову ставку, НБУ прагне простимулювати зростання економіки. Ставка впливає на вартість кредитів, які НБУ надає комерційним банкам. Вона визначає відсоток, під який комерційні банки отримують гроші у центрального банку. А це, звісно, впливає і на відсоток, під який комерційні банки дають позики громадянам та бізнесу. Чим вона нижча, тим дешевші для банків позики рефінансування та банківські кредити для позичальників.

Рис. 2. Облікова ставка НБУ

Джерело: складено на основі [9]

Облікова ставка встановлюється на основі макроекономічного прогнозу, комплексного аналізу монетарного та фінансового розвитку, підготовленого Національним банком. Рішення щодо розміру облікової ставки затверджується Правлінням Національного банку України на засіданні з питань монетарної політики [8].

Отже, можемо простежити, що з метою сприяння закріпленню позитивних тенденцій на грошово-кредитному ринку, підвищення стимулів для покращення ситуації в реальному секторі економіки та враховуючи рекомендації Ради Національного банку України, Національний банк України щороку знижував облікову ставку. Зменшення облікової ставки відбулось у відповідь на пандемію.

Правління Національного банку України ухвалило рішення зберегти облікову ставку на рівні 8,5% річних. Це узгоджується зі зниженням інфляції до цілі 5% наприкінці наступного року відповідно до базового сценарію оновленого макроекономічного прогнозу. У вересні зростання споживчих цін прискорилося до 11% у річному вимірі. Інфляцію і далі підживлювала низка зовнішніх та внутрішніх чинників. Ціни на світових товарних ринках залишалися на високому рівні. Очікувано зберігався й сталий фундаментальний тиск. Вищі виробничі витрати бізнесу на оплату праці, сировину та енергію позначилися на динаміці споживчих цін. Інфляційні очікування також залишалися високими. Зростання захворюваності на тлі низького рівня вакцинації в Україні може загрожувати суворішим локдауном і суттєвішим уповільненням економічної активності. Водночас на відміну від карантину минулого року негативний вплив більше позначатиметься на пропозиції, ніж на попиті, що може зумовити посилення проінфляційного тиску. Збереження облікової ставки на рівні 8,5% затверджено рішенням Правління Національного банку України від 21 жовтня 2021 року № 517-рш «Про розмір облікової ставки» [10].

Суттєвий вплив на грошово-кредитну політику мають обов'язкові резерви. Інструмент монетарної політики для управління грошово-кредитним ринком, який накладає на банки зобов'язання зберігати частину залучених коштів на кореспондентському рахунку в Національному банку України.

Обов'язкові резерви – один з традиційних інструментів центрального банку. Варто зазна-

чити, що він є також найбільш давнім. На початковому етапі їх використання резерви виконували також і пруденційну (наглядову) функцію, оскільки, з-поміж іншого, наявність обов'язкових резервів слугувала запорукою достатньої ліквідності банків для виконання ними зобов'язань. У чому ж полягає суть такого інструменту? Банк зобов'язаний зарезервувати на своєму кореспондентському рахунку кошти в обсязі, який визначається як певний відсоток від його зобов'язань (норматив резервування). Така сума має бути сформована в середньому за період резервування. Тобто якщо банк недорезервував певну суму коштів в один день, то він має зберегти більше в інший. Механізм усереднення дозволяє банку гнучко розпоряджатися власною ліквідністю. Це дозволяє згладжувати можливі кон'юнктурні (непередбачувані) коливання ліквідності, в той же час забезпечуючи ефективне застосування самого інструменту за прямим призначенням – обмеження надлишкової ліквідності банківської системи. Для всіх банків встановлюються єдині нормативи та порядок визначення, формування і зберігання обов'язкових резервів. Національний банк може встановлювати для різних видів зобов'язань диференційовані нормативи обов'язкового резервування [11].

Збільшення грошової бази – цілеспрямована політика НБУ з метою нарощення обсягу грошей в економіці. У 2019 році грошова база у відсотках до ВВП впала до 20-річного мінімуму. Отже, завдання полягало у нарощенні грошової маси через зріст грошової бази.

Емісія готівкової гривні – головний інструмент, яким користується НБУ задля збільшення грошової бази. За рік, обсяг готівки, випущеної в обіг, виріс на 136 млрд гривень. Це найбільший її номінальний річний приріст в історичній динаміці.

Грошова база – це первинні гроші, створювані Центральним банком та контрольовані ним, і вони є основою для створення грошової маси системою комерційних банків, а також одним з інструментів грошового управління: насичення гро-

шима економіки або вилучення грошей з економіки в залежності від потреб і поставлених завдань.

Головний компонент грошової бази в Україні – випущена в обіг готівка гривини (зараз її – 90,4%), а також кошти на резервних рахунках в НБУ (9,2% обов'язкових резервів).

Розглянемо динаміку відсотка річного приросту грошової бази в Україні в 2003–2020 роках (рис. 3).

Наприкінці жовтня обсяг грошової бази в Україні становив 581,72 млрд грн, у тому числі готівки, випущеної в обіг – 526,10 млрд грн (з неї поза кас банків – 475,29 млрд грн), обов'язкових резервів – 52,69 млрд грн. За місяць (з кінця вересня по кінець жовтня) грошова база збільшилася на 13,84 млрд грн – на 2,4% [12].

Грошова маса у 2021 році збільшилася на 12% з 1 850,014 млрд гривень до 2 072,399 млрд гривень. У 2020 році грошова база збільшилася на 24,8% з 477,491 млрд гривень до 595,993 млрд гривень. У 2020 році грошова маса зросла на 28,7% з 1 438,311 млрд гривень до 1 850,471 млрд гривень. У 2019 році грошова база зросла на 9,6% з 435,798 млрд гривень до 477,491 млрд гривень. У 2019 році грошова маса збільшилася на 12,3% з 1 277,6 млрд гривень до 1 438,311 млрд гривень. У 2018 році грошова база зросла на 9,2% з 399,1 млрд гривень, а грошова маса – на 5,6% з 1 208,859 млрд гривень [13].

Розглянемо основні засади грошово-кредитної політики на 2022 рік та середньострокову перспективу. Сформулюємо основні напрямки грошово-кредитної політики України, які визначено НБУ на 2022 рік.

Проаналізувавши тенденції розвитку та сучасний стан грошово-кредитної політики України, варто зазначити, що ключовим пріоритетом є досягнення цінової стабільності. Для підтримання цінової стабільності Національний банк використовує монетарний режим інфляційного таргетування. Цінова стабільність є необхідною умовою для забезпечення стійких темпів економічного зростання. Політика інфляційного таргетування передбачає поступове зниження інфляції в Україні до рівнів, сумісних із ціновою стабільністю.

Рис. 3. Динаміка відсотка річного приросту грошової бази в Україні в 2003–2020 рр.

Джерело: [12]

Ще одним із важливих напрямків грошово-кредитної політики на 2022 рік є зростання золотовалютних резервів. Слід зазначити, що міжнародні резерви України зросли на 9% до рекорду за 9 років.

Підтримка режиму плаваючого валютного курсу, який встановлюється в залежності від попиту та пропозиції на ринку. НБУ проводитиме валютні інтервенції з метою запобігання надмірним коливанням валютного курсу.

Зміни в реалізації процентної політики НБУ та перетворення її на дієвий інструмент регулювання Національним банком попиту та пропозиції на грошові кошти. НБУ установлює облікову ставку та процентну ставку за ключовим інструментом монетарної політики. Зниження облікової ставки стало позитивним моментом. Від її величини залежить вартість залучення та розміщення ресурсів банками та іншими суб'єктами ринку.

Ціллю грошово-кредитної політики є підтримання інфляції в середньостроковій перспективі на рівні 5%.

Грошово-кредитна політика проводитиметься з дотриманням таких основних принципів:

1. Підтримання цінової стабільності.
2. Застосування облікової ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики.
3. Інституційна фінансова та операційна незалежність Національного банку України для належного виконання його функцій.
4. Перспективний характер прийняття рішень із грошово-кредитної політики, які мають спрямуватися на приведення інфляції до цільових показників на середньостроковому горизонті політики.
5. Дотримання режиму плаваючого обмінного курсу.
6. Прозорість та підзвітність діяльності Національного банку на основі сталої системи комунікацій із суспільством [14].

Підсумуємо такі основні шляхи оптимізації грошово-кредитної політики:

1. Оптимізація облікової ставки НБУ. Головна мета облікової ставки Національного банку України – забезпечення цінової стабільності.
2. Ефективна реалізація політики інвестиційного таргетування.
3. Зростання міжнародних резервів.
4. Ефективне управління державним боргом.
5. Підвищення довіри до банківської системи.
6. Підвищення прозорості діяльності НБУ.

Висновки і пропозиції. Отже, грошово-кредитна політика – комплекс взаємопов'язаних заходів щодо регулювання грошового ринку направлених на досягнення визначених цілей, які здійснює держава через центральний банк. Існує далеко не одне визначення поняття грошово-кредитної політики. Законом України «Про

Національний банк України» визначено, що «грошово-кредитна політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення цінової стабільності шляхом використання інструментів грошово-кредитної політики». Грошово-кредитна політика повинна забезпечити цінову стабільність, низьку інфляцію, ефективне функціонування фінансової системи та фінансових ринків.

Проаналізувавши вищенаведене, можемо з впевненістю сказати, що грошово-кредитна політика виступає життєво необхідним інструментом у регулюванні соціально-економічного розвитку економіки. Відповідно пріоритетом держави повинна бути реалізація ефективності проведення грошово-кредитної політики. Аналіз основних аспектів грошово-кредитної політики дав нам змогу дослідити певні недоліки у проведенні монетарного регулювання. Відповідно ми проаналізували сучасний стан грошово-кредитної політики та основні засади її проведення на 2022 рік. Основними пріоритетами є: підтримання цінової стабільності, сприяння фінансовій стабільності (в тому числі і стабільності банківської системи), додержання стійких темпів економічного зростання. Варто зазначити, що для підтримки цінової стабільності Національний банк використовує монетарний режим інфляційного таргетування, а облікова ставка є основним монетарним інструментом.

Величезний вплив на економіку нашої держави має COVID-19. Пандемія внесла свої негативні наслідки грошово-кредитної політики не лише нашої держави, а й світу в цілому. З 24 лютого 2022 введено воєнний стан, причиною чому стала агресія Російської Федерації проти України. Це також матиме свій вплив на економіку нашої держави. Тому на сьогоднішній день показники ефективності грошово-кредитної політики є неоднозначними і непередбачуваними, як і ситуація в нашій країні та у світі в цілому. Про більш точні показники ми зможемо говорити після завершення воєнних дій з боку РФ проти нашої держави. Основна мета нашої держави – проведення ефективної грошово-кредитної політики, адже це зараз і на довготривалу перспективу неабияк важливо для економіки нашої держави.

Отже, грошово-кредитна політика є ключовим елементом загальноекономічної політики. Таким чином для підвищення впливу грошово-кредитного регулювання на економічні процеси та на банківську систему України, слід здійснити ряд заходів, а саме: впровадити цілеспрямований курс на зниження інфляції, налагодити ефективний механізм взаємодії процентної ставки НБУ та грошово-кредитного ринку, встановити чіткі межі коливання курсу національної валюти та дотримуватись пріоритетності цілей тощо.

Список літератури:

1. Закон України «Про Національний банк України» від 19 жовтня 2021 р. № 1811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1811-20#Text>
2. Гончаров С. М., Кушнір Н. Б. Г 65 Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
3. Савлук М. І. Гроші та кредит [Текст] : підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.] ; за наук. ред. М. І. Савлука. 6-те вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2011. 589 с.
4. Центральний банк і грошово-кредитна політика : Навч. посіб. / За ред. Косової Т. Д., Папаїки О. О. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 328 с.

5. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В. С. Стельмаха. Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. 404 с.
6. Мінфін. Золотовалютні резерви України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/>
7. Міжнародні резерви України зросли на 9% до рекорду за 9 років. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/09/7/677549/>
8. Облікова ставка: що це означає і на що впливає. URL: <https://www.fg.gov.ua/articles/49630-oblikova-stavka-shcho-ce-oznachaye-i-na-shcho-vplivaye.html>
9. Облікова ставка Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/stages/archive-rish>
10. Національний банк України зберіг облікову ставку на рівні 8,5%. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-85>
11. Криховець-Хом'як Л. Я., Длугопольський О. В., Вірковський А. А. Економіка (профільний рівень) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль : Астон, 2019. 296 с.
12. Мінфін. Приріст грошової бази в Україні досяг 12-річного максимуму – 581,7 мільярда. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2020/11/25/56139654/>
13. Stockworld. Обсяг грошової бази. URL: <https://www.stockworld.com.ua/ru/news/u-liutomu-groshova-baza-zrosla-na-3-4-do-716-4-mlrd-griven>
14. Основні засади грошово-кредитної політики на 2022 рік та середньострокову перспективу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr031500-21#Text>

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022) The Law of Ukraine «On the National Bank of Ukraine», [Online]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1811-20#Text>
2. Ghoncharov S. M., Kushnir N. B. (2009) Tlumachnyy slovnyk ekonomista [Explanatory dictionary of the economist], Kyiv.
3. I. Savluk, A. M. Moroz, I. M. Lazepko ta in. (2011) Ghroshi ta kredyt [Money and credit]. Kyiv.
4. Kosova T. D., Papaika O. O. (2011) Centralnyj bank i ghroshovo-kredytna polityka [Central bank and monetary policy]. Kyiv.
5. Steljmakh V. S. (2009) Monetarna polityka Nacionalnogho banku Ukrajiny: suchasnyj stan ta perspektyvy zmin [Monetary policy of the National Bank of Ukraine: current status and prospects for change]. Kyiv.
6. Minfin (2022) Zolotovaljutni rezervy Ukrajiny [Gold and foreign exchange reserves of Ukraine]. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/>
7. Ekonomichna Pravda (2021) Mizhнародni rezervy Ukrajiny zrosly na 9% do rekordu za 9 rokiv [Ukraine's international reserves grew by 9% to a record for 9 years]. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/09/7/677549/>
8. Fond gharantuvannya vkladiv fizychnykh osib (2020) Oblikova stavka: shho ce oznachaje i na shho vplyvaje [Discount rate: what it means and what it affects]. Retrieved from: <https://www.fg.gov.ua/articles/49630-oblikova-stavka-shcho-ce-oznachaye-i-na-shcho-vplivaye.html>
9. The National Bank of Ukraine (2022) Oblikova stavka Nacionalnogho banku Ukrajiny [Discount rate of the National Bank of Ukraine]. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/stages/archive-rish>
10. The National Bank of Ukraine (2021) Nacionalnyj bank Ukrajiny zberigh oblikovu stavku na rivni 8,5% [The National Bank of Ukraine kept the discount rate at 8.5%]. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-85>
11. Krykhovets-Khom'iak L. Ya., Dluhopolskyi O. V., Virkovskyi A. A. (2019) Ekonomika (profilnyj rivenj): pidruchnyk dlja 11 klasu zakladiv zaghalnoji serednjoji osvity [Economics (profile level): a textbook for the 11th grade of general secondary education]. Ternopil.
12. Minfin (2020) Pryrist ghroshovoji bazy v Ukraini dosjagh 12-richnogho maksymumu – 581,7 miljarda [The growth of the monetary base in Ukraine reached a 12-year high of 581.7 billion]. Retrieved from: <https://minfin.com.ua/ua/2020/11/25/56139654/>
13. Stockworld (2022) Obsjagh ghroshovoji bazy [The amount of the monetary base]. Retrieved from: <https://www.stockworld.com.ua/ru/news/u-liutomu-groshova-baza-zrosla-na-3-4-do-716-4-mlrd-griven>
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021) The Law of Ukraine «On the Basic Principles of Monetary Policy for 2022 and the Medium Term», [Online]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr031500-21#Text>